

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2010

**AFRIKAANS EERSTE ADDISIONELE TAAL
EERSTE VRAESTEL
MEMORANDUM**

PUNTE: 80

TYD: 2 uur

Hierdie memorandum bestaan uit 13 bladsye.

AFDELING A: LEESBEGRIP**ASSESSERINGSRIGLYNE**

- Spelfoute in een-woord-antwoorde word gepeenaliseer.
- Spel- en taalfoute in langer antwoorde word nie gepeenaliseer nie - die fokus is op begrip.
- Vir **oop vrae** word geen punte toegeken vir JA/NEE/EK STEM SAAM/EK STEM NIE SAAM NIE. Die rede/motivering word oorweeg. Indien die kandidaat nie JA/NEE skryf nie, maar die motivering is korrek, word die punt toegeken.
- Vir WAAR/ONWAAR- of FEIT/LUG JOU MENING- vrae, word die punte verdeel:
  - 1 punt vir WAAR/ONWAAR of FEIT/MENING en
  - 1punt vir die rede/motivering/aanhaling.
  - As die leerder se WAAR/ONWAAR reg is, maar die motivering is verkeerd, verdien die leerder net EEN punt.
  - As die WAAR/ONWAAR verkeerd is, maar die motivering is reg, word GEEN punte toegeken.
  - Vals (Fals) kan aanvaar word. (False is egter verkeerd, want dit is Engels).
- As die antwoord 'n aanhaling is, word die kandidaat nie gepeenaliseer indien die aanhalingsteken ontbreek nie. Die aanhaling moet volledig volgens die teks wees, maar die kandidaat word nie gepeenaliseer vir spelfoute nie.
- Waar een-woord-antwoorde gevra word en die kandidaat 'n volsin gee, is dit korrek **mits** die korrekte woord onderstreep word of op een of ander wyse uitgelig word.
- Wanneer twee of drie feite/punte vereis word en die kandidaat 'n hele reeks gee, word **slegs** die eerste twee of drie feite/punte nagesien.
- Indien die kandidaat woorde uit 'n ander taal gebruik as die taal waarin die vraestel verskyn, word die vreemde woorde geïgnoreer. Indien die antwoord sonder die vreemde woorde sinvol is, word die kandidaat nie gepeenaliseer nie. Indien die vreemde woord in die antwoord vereis word, word dit aanvaar.
- Aanvaar dialektiese variasies.
- Aanvaar by meervoudigekeuse-vrae die letter ASOOK die korrekte antwoord wat ten volle uitgeskryf is.

VRAAG 1: KOERANTBERIG**Kinders glip weg en drink heeldag.**

VR	MEMORANDUM	PUNT	LU	AS	VLAK
1.1	(B) - nie skool toe gaan nie.	1	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag.	3
1.2	JA Tavernes naby skole is taboe. Dit bydra tot skoolgeweld, drank- en dwelmmisbruik. Dit moedig leerders aan om te drink/nie skool toe te gaan nie. Leerders sien wat ander mense by die tavernes doen en leer hierdie slegte gewoontes. NEE Leerders moet geleer word om selfdisipline te hê. Leerders moet weet dat hulle nog jonk is en nie by sulke goed betrokke moet raak nie./dat drank ongesond is. Ouers/onderwysers/die gemeenskap moet die jongeres oor sulke plekke waarsku. (Enige sinvolle, aanvaarbare antwoord.)	1	2	Gee persoonlike respons.	4
1.3	As tavernes nie so naby skole is nie, sal leerlinge nie so maklik toegang tot drank en dwelms hê nie.	1	2	Vind toepaslike inligting.	2
1.4	Sodat hulle nie as skoolkinders in tavernes uitgeken kan word nie./ Niemand (in die tavernes) sal weet dat hulle skoolkinders is nie.	1	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag.	3
1.5	kommerwekkende gevalle	1	2	Soeklees teks	1
1.6.1	ONWAAR	1	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag.	3
1.6.2	“Ons probeer al lank dat die twee plekke skuif, maar sonder sukses”	1	2		
1.7	Hulle stuur volwassenes/ouer mense om drank vir hulle te gaan koop.	1	2	Vind toepaslike inligting.	2
1.8	Minderjariges	1	2	Soeklees teks	1
1.9	Hulle het opnames van almal wat na hulle klub/taverne/gebou/besigheid kom.	1		Vind toepaslike inligting.	3
1.10	Volgens die wet is drank nie veronderstel om binne 500 m van enige skool verkoop te word nie (1), maar die taverne in Mdantsane is (net) 100 m van die ingang van die laerskool af (1)./ Dit is nie verder as 500 m van die (naaste) laerskool af nie.	2	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag.	4

VRAAG 2: ADVERTENSIES

VR	MEMORANDUM	PUNT	LU	AS	VLAK
2.1.1	(Die advertensie sê) Alle inligting is streng vertroulik.	1	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag.	3
2.1.2	Ja	1	2	Lees aandagtig.	2
2.1.3	Gestremdes verwelkom (TWEЕ WOORDE)	1	2	Vind toepaslike inligting.	1
2.1.4	Iemand wat hulle toekoms wil weet./ As jy met jou minnaar herenig wil word./ As jy van bose magte ontslae wil raak. (ENIGE EEN)	1	2	Vind toepaslike inligting.	2
2.2.1	Hulle sal jou leer hoe om koelkaste/lugversorgers/mikrogolfoonde te herstel.	1	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag.	3
2.2.2	<p>NEE – Hulle gee geen hulp nie, hulle is net daar om geld te maak./ Sulke dokters is skelms wat net geld wil hê./</p> <p>Hulle is leuenaars wat net moeti/medisyne gee wat nie help nie.</p> <p>JA – Hulle werk met kruie/moeti wat jou kan help.</p> <p>Regte geneeshere/ dokters kan jou nie met sulke probleme help nie.</p> <p>Hulle raadpleeg jou voorvaders wat goeie raad aan hulle gee.</p> <p>(Enige sinvolle, aanvaarbare antwoord)</p>	1	2	Gee persoonlike respons.	4
2.3.1	Toegang tot 'n internet/internet	1	2	Vind toepaslike inligting.	2
2.4.1	Jou help om (binne 7 dae) te ophou rook.	1	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag.	3
2.4.2	gewig wil verloor./ maerder wil word./baie vet is./doele wil bereik.	1	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag.	4
					[9]

VRAAG 3: INLIGTING: GUNSTELINGE AFRIKAANSE SEPIES

VR	MEMORANDUM	PUNT	LU	AS	VLAK
3.1	Isidingo	1	2	Soeklees teks	1
3.2	Dit het die meeste kykertal, (1) daarom sal die meeste kykers na hierdie advertensies kyk, (1)/ Die kanse is dat die meeste aanhangers/kykers van sepies na dié advertensies sal kyk (1), want 7de Laan het die meeste kykers/die hoogste kykertal.(1)	2	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag.	4
3.3	Rajesh en Cherel raak verlief op mekaar/begin om van mekaar te hou/begin om 'n verhouding aan te kweek,(1) terwyl Cherel en Lee (groot) vyande is/(glad) nie van mekaar hou nie.(1)	2	2	Vind toepaslike inligting.	2
3.4	Hy doen iets onwettigs/ Hy is besig met onwettige nieroerplantings./Hy doen iets wat teen die wet is.	1	2	Vind toepaslike inligting.	3
3.5	Hulle is drukbesig met iets.	1	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag.	1
3.6	Al drie die sepies word op dieselfde tyd uitgesaai (1) en as jy (ook) van 'n ander sepie/ van 'n karakter in 'n ander sepie hou/van 'n ander insident/storielyn hou, gaan jy/die kyker elke nou en dan oorskakel.(1)	2	2	Lees aandagtig volgens doel en opdrag.	4
					[9]

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: OPSOMMING**ASSESSERINGSRIGLYNE****ALGEMEEN**

Lees die hele opsomming om 'n geheelindruk van die opsomming te kry.

- Beplanning is nie nodig nie.
- Indien beplanning wel gedoen is, moet dit duidelik aangedui wees.
- Indien nie aangedui nie, word die eerste opsomming nagesien.
  - Indien die opsomming te lank is, word daar slegs 5 ekstra woorde toegelaat. **Die res van die opsomming word geïgnoreer.**
  - Indien die opsomming te kort is, maar dit bevat al die vereiste inligting, **word die kandidaat nie gepeenaliseer nie.**
  - Kandidate mag nie afkortings in hulle opsommings gebruik nie, maar indien dit in die opsomming voorkom, word elke afkorting getel volgens die getal woorde wat dit voorstel.

PUNTE WORD SOOS VOLG TOEGEKEN

- Feite: 7 punte
- Taal: 3 punte

DUI DIE PUNTE SO AAN:

+	Feite (F)	7
	Taal (T)	3
		<hr/>
		10
-	FOrmaat (FO)	(-0/1)
-	WOorde (W)	(-0/1)
-	Aanhaling (A)	(-0/1)
	TOTAAL	<hr/>
		Xxx
		<hr/>

STAP 1: FEITE (7)

- Slegs feite wat in volsinne aangebied word, verdien punte. (’n Volsin het ’n werkwoord.)

STAP 2: TAAL (-0/1/2/3)

- **ELKE taalfout** (grammatika, spelling en puntuasie) in **ELKE feit word aangedui (ook in verkeerde feite), daarna getal en soos volg bereken.**

0 – 4 foute	-	geen penalisering nie.
5 – 10 foute	-	trek 1 punt af.
11 – 15 foute	-	trek 2 punte af.
16 foute of meer	-	trek 3 punte af.

TAALPUNTE VOLGENS DIE GETAL FEITE WAT KORREK IS:

Geen feit korrek	-	geen punt vir taal.
1 – 2 feite korrek	-	maksimum 1 punt vir taal
3 – 4 feite korrek	-	maksimum 2 punte vir taal
5 – 7 feite korrek	-	maksimum 3 punte vir taal

TIPIESE TAALFOUTE

- Woordorde in enkelvoudige sin (bv. O/werp + ww. + v/werp)
- Woordorde in saamgestelde sinne (Voegwoord 1,1 en 3)
- Omgekeerde woordorde
- Tyd, wyse, plek - Direkte vertaling (moedertaalinloed)
- Dubbelnegatief
- Voornaamwoorde
- Lydende vorm
- Infinitief

STAP 3: FORMAAT (-0/1)

- Kandidate moet die opsomming in die vereiste formaat aanbied, dit is puntsgewys.
- Indien elke feit op 'n nuwe reël is, maar nie genommer is nie, moet die kandidaat nie gepenaliseer word nie.
- **Penaliseer met een punt** indien die opsomming in paragraafvorm aangebied is.

STAP 4: GETAL WOORDE (-0/1)

- Kandidate moet die **korrekte** getal woorde aandui.
- Indien die kandidaat nalaat om die getal woorde aan te dui of die verkeerde getal woorde is aangedui, penaliseer met een punt aan die einde.

STAP 5: AANHALINGS (-0/1)

Vir direkte aanhalings van sinne word daar soos volg gepenaliseer.

1 – 3 volledige sinne aangehaal:	geen penalisering nie.
4 – 5 volledige sinne aangehaal:	trek een punt af.
6 – 7 volledige sinne aangehaal:	trek twee punte af.

VRAAG 4: RAAD EN WENKE VIR 'n GENOTVOLLE DESEMBER-VAKANSIE VIR TIENERS

AS 2: Som hoof- en ondersteunende gedagtes in sinne, puntsgewys op.

Die teks soos in die vraestel	Moontlike verwerking
<p>Min mense besef dat daar risiko's rondom ons alledaagse aktiwiteite skuil. As gevolg van die vryheid wat tieners het, is dit meestal hulle lewens wat gedurende vakansietye in gevaar gestel is. Hier is 'n paar maatreëls om te verseker dat tieners hierdie somervakansie veilig bly.</p>	<p>Geen feit vir opsomming nie.</p>
<p>Dit is belangrik dat elke tiener weet wat om in 'n noodtoestand te doen. Geen huis behoort sonder 'n noodhulptassie te wees nie. Dit is ook belangrik dat jy hierdie tassie saamneem as jy op vakansie gaan.</p>	<p>Leer wat om in 'n noodtoestand te doen./Neem jou noodhulptassie saam.</p>
<p>Noodnommers moet in jou selfoon geprogrammeer wees. Skryf die nommer ook in jou dagboek en plak 'n afskrif op jou slaapkamermuur.</p>	<p>Maak seker dat noodhulpnommers altyd tot jou beskikking is./Programmeer noodhulpnommers in jou selfoon.</p>
<p>Wanneer jy met vakansie vertrek, moet jy seker maak jy neem jou ouer se siekefondskaartjie en jou identiteitsdokumente saam.</p>	<p>Neem jou ouers se siekefondskaartjie en jou identiteitsdokumente saam.</p>
<p>Swem is seker die gunsteling-aktiwiteit vir die somer, maar pasop vir die Suid-Afrikaanse son. Sonblok en hoed is baie belangrik.</p>	<p>(As jy tyd in die son wil deurbring,) moenie jou sonblok en hoed vergeet nie.</p>
<p>Opblaas-speelgoed is beslis vir die swembad en nie vir die see bedoel nie. Strome kan dit, nie net met kleintjies nie, maar met tieners en al intrek.</p>	<p>Moenie met opblaas-speelgoed in die see of riviere speel nie.</p>
<p>Bloublasies kan groot pyn veroorsaak as hulle jou prik en dit kan jou vakansie bederf. Leer hoe dit lyk en maak seker dat jy daarvan wegbly. Apteke verkoop 'n botteltjie spuitgoed vir die pyn wat dit veroorsaak.</p>	<p>Leer oor bloublasies./ Bly weg van bloublasies.</p>
<p>As jy onder die invloed van drank is, sien jy nie die gevaar in verskillende situasies nie. Baie mense verdrink omdat hulle onder die invloed van alkohol swem. Die beste raad is dat jy nie moet swem as jy enige soort sterkdrank gedrink het nie en jy moet ook nie te ver in die see swem nie as jy nie 'n sterk swemmer is nie.</p>	<p>Moenie onder die invloed van alkohol/sterkdrank swem nie./Moenie te ver swem nie as jy nie 'n sterk swemmer is nie.</p>
<p>Tieners moet leer wat hulle moet doen as hulle in 'n vreemde plek nie hulle pad kan vind nie en wat om te doen as hulle voel dat hulle lewens in gevaar is.</p>	<p>Leer wat om te doen as jy verdwaal/verlore raak./ Leer wat om te doen as jou lewe in gevaar is.</p>

As jy 'n motor besit of gebruik, maak seker dat dit padwaardig is en onthou om altyd die padreëls te gehoorsaam. Wees geduldig op die pad en rus elke twee ure as jy op 'n lang rit is.

Jou motor (Die motor wat jy gebruik) moet altyd padwaardig wees./Gehoorsaam alle padreëls.

ENIGE 7 VAN DIE 9 FEITE

DENKVLAK 2: 10/10 (100%)

TOTAAL AFDELING B: 10

AFDELING C: TAAL**ASSESSERINGSRIGLYNE****VRAAG 5: WOORDSTRUKTURE**

- **Spelling moet korrek wees.**
- Indien woorde met 'n hoofletter aangebied is, word dit as korrek aanvaar.
- Waar 'n afkorting getoets word, behoort die punte op die regte plek te wees.

VRAAG 5: STROKIESPRENT

VR	MEMORANDUM	PUNT	LU	AS	VLAK
5.1	snikwarm/snikheet	1	4	gebruik intensiewe vorm	1
5.2	namiddag	1	4	vul korrekte ontbrekend ww.	1
5.3	lui/vrek lui	1	4	gebruik antoniem	1
5.4	van	1	4	gebruik voorsetsel	1
5.5	ogie	1	4	gebruik verkleinwoord	1
5.6	grassnyer	1	4	gebruik samestelling	1
5.7	hand/handjie	1	4	gebruik uitdrukking	1
5.8	laggende	1	4	gebruik teenwoordige deelwoord	1
5.9	lank	1	4	gebruik korrekte woord (verwarrende woordgroepe)	1
5.10	goggas	1	4	gebruik meervoudsvorm	1
5.11	daarin	1	4	gebruik betreklike voornaamwoorde	1
5.12	selfs/Selfs	1	4	gebruik korrekte woord (verwarrende woordgroepe)	1
5.13	glo	1	4	gebruik korrekte woord	1
5.14	derde	1	4	gebruik rangtelwoord	1
5.15	geskokte	1	4	gebruik verlede deelwoord	1
5.16	verskoning	1	4	gebruik afleiding: ww. > s.nw.	1
5.17	haar	1	4	gebruik besitlike voornaamwoord	1
5.18	beter	1	4	beter	1
					[18]

DENKVLAK 1: 18/18 (100%)

AFDELING C: TAAL**VRAAG 6: SINSTRUKTURE****ASSESSERINGSRIGLYNE**

- **Een woord-antwoorde** word as verkeerd aangedui as die spelling verkeerd is.
- In volsin-antwoorde word verkeerde spelling net geenaliseer indien die fout in die taalstruktuur getoets word.
- Sinskonstruksies moet taalkundig korrek wees en in volsinne aangebied word soos in die instruksie aangedui.
- Waar direkte en indirekte rede en punktuasie getoets word, mag ½ punt toegeken word.
- Vir meervoudigekeuse-vrae word sowel die letter wat ooreenstem met die korrekte antwoord as die antwoord wat uitgeskryf word, aanvaar.

VRAAG 6: STROKIESPRENT

VRAAG	MEMORANDUM	PUNT	LU	AS 2	VLAK
6.1	Pa is kwaad vir sy tienerdogter aangesien sy nie haar huisverpligtinge nagekom het nie. Aangesien sy (sy tienerdogter) nie haar huisverpligtinge nagekom het nie(,) is Pa kwaad vir sy tienerdogter (haar). (EEN SIN)	1	4	Verbind. met vgw. 3 dus ww. einde van tweede sin en hww. (het) na ww. (voor <u>nie</u>). OF sin begin met vgw. 3, dus ww. en hww. van sin 2 einde van sin en ww. van sin 1 na komma voor onderwerp en voltooi die sin.	2
6.2	Waarmee maak Pa die tapyt skoon?	1	4	Identifiseer en gebruik vraende vnw. (Verandering van stelsin na vraagsin). Vraagteken moet daar wees om punt te verdien.	2
6.3	Babs het die plek netjies gehou.	1	4	Gebruik verlede tyd: het neem plek van die ww.; ww. skuif na die einde van die sin met ge-.	1
6.4	Pa sal/gaan 'n stofsuier gebruik om die kamer skoon te maak.	1	4	Gebruik toekomstige tyd: sal/gaan vervang ww. en ww. skuif voor die inf. (om).	1
6.5	Babs behoort die kamer skoon te hou.	1	4	Gebruik infinitief: behoort ...te + ww.	2
6.6	'n Nuwe stofsuier is deur Pa gebruik.	1	4	Gebruik passief/lydende vorm: verlede tyd. het...gebruik > is deur ...gebruik (ww. skuif na einde van sin).	3

VRAAG 7: KRITIESE TAALBEWUSTHEID – SPOTPRENT

7.1	Alle mans/manne is bang/bangbroeke en bygelowig.	1	4	Identifiseer stereotipering.	4
7.2	A – ongelukkigheid	1	4	Verduidelik implisiete boodskap.	4
7.3	Dit is 'n dag net soos enige ander dag./ Dit is maar net nog 'n dag./Daar is niks soos ongelukkige Vrydag die 13de nie./Dit is nie 'n dag om voor bang te wees nie.	1	4	Verduidelik betekenis.	3
7.4	Hy dink hulle sal die wedstryd verloor./Hulle sal nie goed vaar nie./Hulle sal sleg vaar.	1	4	Verduidelik implisiete boodskap.	4
7.5	Hy wil die heeldag in die bed lê/bly. /Hy wil die hele dag nie opstaan nie/uit die bed klim nie./ Hy wil die hele dag nie die huis verlaat nie.	1	4	Verduidelik betekenis.	3

[5]**TOTAAL AFDELING C: 40****GROOTTOTAAL: 80**